

Qu'est-ce qu'une communauté ? Différentes voix autour du minyan.

Sources bibliques

1 - ויקרא כב לא-לג

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל, אני יהוה מקדשכם.

1- Lévitique 22, 32

Ne profanez pas le nom de mon sanctuaire et je serai sanctifié **au milieu** des enfants d'Israël, moi, l'Éternel, qui vous sanctifie.

2 - במדבר טז

ויקח קרח בן יצחק בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלז בן ראובן. ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם. ויקהל על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם יהוה ומדוע תתנשאו על קהל יהוה. וישמע משה ויפל על פניו. [...] ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני יהוה אתה והם ואהרן מחר. וקחו איש מחבתו ונתתם עליהם קטרת והקרבתם לפני יהוה איש מחבתו חמשים ומאתים מחבת ואתה ואהרן איש מחבתו. ויקחו איש מחבתו ויתנו עליהם אש וישימו עליהם קטרת ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן. ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד ויבא כבוד יהוה אל כל העדה. וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר. הבלדו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע.

2 -Nombres 15

Corakh, fils de Yitsar, fils de Kehath, fils de Lévi, forma un parti avec Dathan et Abirâm, fils d'Eliah, et On, fils de Péleth, descendants de Ruben. Ils se soulevèrent devant Moïse avec deux cent cinquante des enfants d'Israël, princes de la communauté, membres des réunions, personnages notables; Ils s'attroupèrent autour de Moïse et d'Aaron, et leur dirent: "C'en est trop de votre part! Toute la communauté, oui, tous sont des saints, et au milieu d'eux est Dieu; pourquoi donc vous érigez-vous en chefs de l'assemblée de Dieu?" [...] Et Moïse dit à Corakh: "Toi et toute ton assemblée, soyez devant Dieu, toi et eux ainsi qu'Aaron, demain; que chacun prenne son encensoir, mettez-y de l'encens et apportez, devant Dieu, chacun son encensoir, deux cent cinquante encensoirs; et toi et Aaron, chacun le sien." Ils prirent chacun son encensoir, y mirent du feu, y posèrent de l'encens et se tinrent à l'entrée de la tente d'assignation avec Moïse et Aaron. [...] Et la gloire de l'Éternel apparut à toute la communauté. Et l'Éternel parla à Moïse et à Aaron en ces termes: " Séparez-vous **du milieu** de cette communauté, je veux l'anéantir à l'instant."

3 - במדבר, יג-יד

וידבר יהוה אל משה לאמר. שלח לך אנשים וינתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו ותשלחו כל נשיא בהם [...] וישלח אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אליהם עליו זה בנגב ועליתם את ההר. וראיתם את הארץ מה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב. ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם רעה. [...] וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל [...] ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות. ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם. [...] ויהושע בן-נון, וקלם בן-יפנה, מן-התרים, את-הארץ-קרעו, בגדיהם. ויאמרו, אל-כל-עדת בני-ישראל לאמר: הארץ, אשר עברנו בה לתור אתה--טובה הארץ, מאד מאד. [...] וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר. עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי

3 - Nombres 13-14

L'Éternel parla ainsi à Moïse: "Envoie toi-même des hommes pour explorer le pays de Canaan, que je destine aux enfants d'Israël; vous enverrez un homme par tribu paternelle, tous éminents parmi eux." [...] Moïse les envoya explorer le pays de Canaan, et leur dit: "Dirigez-vous de ce côté, vers le sud, et gravissez la montagne. Vous observerez l'aspect de ce pays et le peuple qui l'occupe, s'il est fort ou faible, peu nombreux ou considérable; quant à la terre qu'il habite, si elle est bonne ou mauvaise; " [...] Ils revinrent de cette exploration du pays au bout de quarante jours. Ils allèrent trouver Moïse, Aaron et toute la communauté des enfants d'Israël [...] Et ils diffamèrent le pays qu'ils avaient exploré, en disant aux enfants d'Israël: "Le pays que nous avons parcouru pour l'explorer est un pays qui dévore ses habitants; quant au peuple que nous y avons vu, ce sont tous des gens imposants. Nous y avons même vu les Nefilim, les enfants du géant, descendants des Nefilim: nous étions à nos propres yeux comme des sauterelles, et ainsi étions-nous à leurs yeux." [...] Et Josué fils de Noun, et Caleb, fils de Yefouné, qui avaient, eux aussi, exploré la contrée, déchirèrent leurs vêtements. Ils parlèrent à toute la communauté d'Israël en ces termes: "Le pays que nous avons parcouru pour l'explorer, ce pays est bon, il est excellent. [...] L'Éternel parla à Moïse et à Aaron, en disant: Jusqu'à quand, cette **communauté** mauvaise et ses murmures contre moi? Car les murmures que les enfants d'Israël profèrent contre moi, je les ai entendus.

Le nombre 10

4 - רות ד, ג-ד

וּבַעֲזָה עָלֶיהָ הַשָּׁעַר, וַיָּשֶׁב שָׁם, וְהָיָה הַגָּאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דָּבָר-בְּעֵז, וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׂבָה-פֹה פְּלִנִּי אֶלְמִנִי נְיֹסָר, וַיָּשֶׁב. ב. וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אָנָשִׁים, מִזִּדְקָתִי הָעִיר--וַיֹּאמֶר שְׁבוּ-פֹה; וַיָּשֶׁבוּ.

4 - Ruth 4, 3-4

Et Boaz monta à la porte [...] Et il prit dix hommes parmi les anciens de la ville et dit: "Asseyez-vous là." Et ils s'assirent.

5- מגילת ברית דמסק Le document de Damas, col. 10, 217-21 (environ 100 BCE)

וזה סרך לשפטי העדה. עד עשרה אנשים ברורים מן העדה לפי העת.

5 - Et c'est la règle pour les juges de la congrégation. Dix en nombre, choisis parmi la congrégation en son temps.

6- מסכת סופרים פרק י הלכה ו

אין פורסין על שמע... ואין אומרים קדיש וברכו פחות מעשרה; ורבותינו שבמערב... אומרים אותו בשבעה... ויש אומרים אפילו בששה.

6 - On ne récite pas le Shema en donnant la réplique, ... on ne dit pas Kaddish et Barekhu à moins de dix ; et nos sages à l'ouest... le disent à sept et certains disent à six.

Quorum de dix / מנין עשרה, pour quoi faire ?

7 - בבלי מגילה ה א

Rav dit : on lit la meguila en son temps même seul, pas en son temps – en présence de dix [personnes].	אמר רב: מגילה בזמנה קורין אותה אפילו ביחיד;
Rav Assi dit : en son temps ou pas en son temps - en présence de dix.	שלא בזמנה - בעשרה. רב אסי אמר: בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה.

Rashi, 11è-12è siècle, France-Allemagne

רש"י

רב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה - מצוה לחזר אחר עשרה משום פרסומי ניסא ...

Rav Assi dit : en son temps ou pas en son temps- C'est une obligation de chercher 10 personnes pour la publication du miracle, ...

- D'après cette source, à quoi sert le quorum de 10 personnes ?

8 - משנה מגילה ד

On ne récite pas le Shema en donnant la réplique, on ne mène la prière, les prêtres ne bénissent pas, on ne lit pas là dans la Tora, et pas non plus dans les prophètes, on ne fait pas [le rituel funéraire] de se lever et de s'asseoir, on ne bénit pas les endeuillés ni les mariés, on ne dit pas le Zimun sur la nourriture avec le nom de Dieu en présence de moins de dix personnes. Et pour [l'évaluation] des terres, il faut neuf personnes et un prêtre, et pareil pour une personne.	אין פורסים את שְׁמַע, ואין עוברים לפני התורה, ואין נושאים כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירים בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבליים וחתנים, ואין מזמנים על המזון בשם, פחות מעשרה. ובקרקעות, תשעה ולחן, ואדם פיוצא בהן.
---	--

- Quels commandements demandent un nombre minimal de participants ?
- D'après vous quelle est la fonction du quorum de 10 personnes dans cette source ?

9 - בבלי מגילה כג ב

מנא	D'où	הני	Ces	מילי	Choses	ד-	Que	מאי	Quelle
משמע	signification	תני	Enseigne	אתיא	Vient	הכא	Ici	התם	Là-bas

Comment savons-nous cela ? R. Hiyya bar Aba dit au nom de R. Yohanan : le verset dit (lév. 22) <i>et je serai sanctifié au milieu des enfants d'Israël</i>- aucune chose en sainteté <i>davar shebikdusha</i> ne doit être à moins de 10. Que cela signifie-t-il ? R. Hiyya a enseigné dans une braïta : On déduit cela de « milieu » « milieu » (tokh/tokh). Il est écrit ici <i>et je serai sanctifié au milieu des enfants d'Israël</i>, et il est écrit la bas (Nombres 16) <i>Séparez-vous du milieu de cette communauté</i>. Et on déduit cela de « communauté » « communauté » (eda/eda). Il est écrit là-bas (Nombres 14) <i>Jusqu'à quand cette communauté mauvaise</i>. Tout comme on se réfère là-bas à 10 ; ici aussi cela signifie 10.	מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא (ויקרא כ"ב) ונקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? דתני רבי חייא: אתיא "תוך" - "תוך": כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם (במדבר ט"ז) הבדלו מתוך העדה ואתיא "עדה" "עדה": דכתיב התם (במדבר י"ד) עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה.
--	--

- Qu'est-ce qu'une « chose en sainteté »/ דבר שבקדושה?
- Comment la guemara déduit-elle qu'il faut dix personnes?
- Pourquoi d'après vous ces versets ont-ils été choisis pour enseigner la nécessité d'un minyan ?

Qui compte ?

10 - בבלי סנהדרין עד א-ב

Et combien de personnes c'est « publique » ? R. Ami a dit au nom de R. Yohanan : Il n'y a pas de situation publique avec moins de 10 personnes. Evidemment, ce sont des juifs, comme il est dit : <i>je serai sanctifié au milieu des enfants d'Israël</i>. Rabbi Irmiya demanda : 9 et un non-juif, quelle est la règle ? Viens et apprends ce que Rabbi Yannay le frère de R. Hiyya bar Aba a enseigné : On le déduit de « tokh » « tokh », il est écrit <i>je serai sanctifié au milieu des enfants d'Israël</i>. Et il est écrit la bas <i>Séparez-vous du milieu de cette communauté</i>. Tout comme là-bas ils sont dix et tous juifs, ici aussi ils sont dix et tous sont juifs.	וכמה פרהסיא? אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן : אין פרהסיא פחותה מעשרה בני אדם. פשיטא, ישראלים בעינן, דכתיב: ונקדשתי בתוך בני ישראל. בעי רבי ירמיה: תשעה ישראל ונכרי אחד מהו? תא שמע, דתני רב ינאי אחוה דרבי חייא בר אבא: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם +במדבר ט"ז +הבדלו מתוך העדה הזאת. מה להלן עשרה וכולהו ישראל - אף כאן עשרה וכולהו ישראל.
--	---

11 - בבלי ברכות מז ב – מח א

Rabbi Yehoshua ben Levy a dit: Même s'il a été dit qu'un enfant dans son berceau ne compte pas pour le zimun, on le considère adjoint aux 10. Et Rabbi Yehoshua ben Levy a dit: 9 et un esclave se joignent [pour faire 10 pour le minyan] [...] Rav Houna : 9 et une arche se joignent. Rav Nahman lui dit : Et une arche est une personne ? En fait Rav Houna a dit : 9 qui ont l'air de dix se joignent.	דאמר רבי יהושע בן לוי: אף על פי שאמרו קטן המוטל בעריסה אין מזמנין עליו - אבל עושין אותו סניף לעשרה. ואמר רבי יהושע בן לוי: תשעה ועבד-מצטרפין. [...] אמר רב הונא: תשעה וארון מצטרפין. א"ל רב נחמן: וארון גברא הוא? אלא אמר רב הונא: תשעה נראין כעשרה מצטרפין.
--	---

Pour aller plus loin

12 - דוד הרטמן, **אלוהי קהילות ישראל**, הס & שטורם, שאלות על אלוהים - דיאלוגים, 22

לפי תפישתי, הבנה אמיתית של אלוהים מחייבת שהוא נמצא בתוך הקהילה, ומתקדש או מתחלל בתוכה. לכן הוא מתרגש ונסער במקרא. מה לעשות, אלוהים צריך את הקהילה. אלוהי אריסטו אינו צריך את הקהילה אבל אלוהי היהודים צריך, יש לו תלות, ולכן הוא מתרגש וכוונס כאשר הקהילה מתנהגת בצורה נפשעת. על כך צעקו הנביאים. הצעקה של הנביאים היא הצעקה של אלוהים, התלוי באופן חיי הקהילה. אם אין צדק בתוך החברה, ואתם נוהגים לענות יתום ואלמנה, אלוהים מתחלל. הוא תלוי בכם! זהו אלוהי היהדות.

11- David Hartman :

D'après moi, la vraie compréhension de Dieu requière qu'il se trouve dans la communauté, sanctifié et profané en son sein. C'est pour cela qu'il s'émeut et qu'il s'agite dans la Bible. Il n'y a rien à faire, Dieu a besoin de la communauté. Le Dieu d'Aristote n'a pas besoin de communauté mais le Dieu des juifs en a besoin, il en est dépendant, et c'est pour ça qu'il s'émeut et s'emporte quand la communauté se comporte de façon insupportable. C'est ça que les prophètes ont crié. Le cri des prophètes est le cri de Dieu, dépendant de la façon de vivre de la communauté. S'il n'y a pas de justice au sein de la société et que vous avez l'habitude de faire souffrir l'orpheline et la veuve, Dieu se profane. Il est dépendant de vous ! C'est le Dieu du Judaïsme.